

**Wymagania edukacyjne z biologii dla klasy II gimnazjum oparte na „Programie nauczania biologii Puls życia”
autorstwa Anny Zdziennickiej zmodyfikowane przez nauczyciela.**

Dział	Wymagania edukacyjne na poszczególne stopień. Uczeń:			
	dopuszczający	dostateczny	dobry	Bardzo dobry/ <u>celujący</u>
I. Organizm człowieka. Skóra – powłoka organizmu	<ul style="list-style-type: none"> wymienia dziedziny biologii zajmujące się budową i funkcjonowaniem człowieka wskazuje komórkę jako element budulcowy ciała człowieka wylicza układy narządów człowieka wymienia podstawowe funkcje skóry wymienia wytwory naskórka wymienia choroby skóry podaje przykłady dolegliwości skóry omawia zasady pielęgnacji skóry młodzieńczej 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje człowieka do królestwa zwierząt opisuje podstawowe funkcje poszczególnych układów podaje funkcje skóry i warstwy podskórnej wylicza warstwy skóry wyjaśnia konieczność dbania o skórę klasyfikuje rodzaje oparzeń i odmrożeń omawia zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku oparzeń 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje cechy różniące człowieka od innych zwierząt wyjaśnia, na czym polega homeostaza wykazuje na konkretnych przykładach zależność funkcji skóry od jej budowy opisuje funkcje poszczególnych wytworów naskórka omawia objawy dolegliwości skóry wyjaśnia, czym są alergię skórne 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje hierarchiczną budowę organizmu człowieka wykazuje, na podstawie dotychczasowych wiadomości, współzależność poszczególnych układów w organizmie człowieka na podstawie opisu wykonuje (<u>wyszukuje informacje i planuje</u>) doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu proponuje środki do pielęgnacji skóry młodzieńczej ocenia wpływ promieni słonecznych na skórę demonstruje zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku oparzeń <u>wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat chorób, profilaktyki i pielęgnacji skóry młodzieńczej do projektu edukacyjnego</u>

II. Aparat ruchu

- wskazuje elementy biernego i czynnego aparatu ruchu
- podaje nazwy wskazanych elementów budowy szkieletu
- wylicza elementy szkieletu osiowego
- wymienia elementy budujące klatkę piersiową
- podaje nazwy odcinków kręgosłupa
- wymienia elementy budowy obręczy barkowej i miednicznej
- opisuje budowę fizyczną kości
- wskazuje miejsce występowania szpiku kostnego
- wskazuje na ilustracji najważniejsze mięśnie szkieletowe przy pomocy nauczyciela
- wymienia rodzaje tkanki mięśniowej
- wskazuje położenie tkanki mięśniowej gładkiej i poprzecznie prążkowanej szkieletowej
- podaje warunki niezbędne do prawidłowego funkcjonowania mięśni
- wymienia naturalne krzywizny kręgosłupa
- opisuje przyczyny powstawania wad postawy
- przewiduje skutki przyjmowania nieprawidłowej postawy ciała
- wymienia choroby aparatu ruchu

- wskazuje na schemacie, rysunku, modelu szkielet osiowy, obręczy i kończyn
- rozpoznaje różne kształty kości
- wskazuje na modelu lub ilustracji mózgo- i trzewioczaszkę
- wymienia narządy chronione przez klatkę piersiową
- wskazuje na schemacie, rysunku, modelu elementy szkieletu osiowego
- wskazuje na modelu lub schemacie kości kończyn górnej i dolnej
- wymienia rodzaje połączeń kości
- opisuje budowę stawu
- rozpoznaje rodzaje stawów
- odróżnia staw zawiasowy od kulistego
- omawia doświadczenie wykazujące skład chemiczny kości
- określa funkcje wskazanych mięśni szkieletowych
- opisuje budowę tkanki mięśniowej
- wykonuje rysunek tkanki mięśniowej spod mikroskopu
- wyjaśnia na czym polega antagonistyczne działanie mięśni
- przedstawia negatywny wpływ środków dopingujących na zdrowie człowieka
- rozpoznaje na ilustracji wady postawy
- wskazuje ślad stopy z płaskostopiem
- opisuje urazy kończyn
- omawia zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku urazów kończyn

- wyjaśnia sposób działania biernego i czynnego aparatu ruchu
- wymienia kości budujące szkielet osiowy
- charakteryzuje funkcje szkieletu osiowego
- wyjaśnia związek budowy czaszki z pełnionymi przez nią funkcjami
- wymienia kości tworzące obręcz barkową i miedniczną
- porównuje budowę kończyny górnej i dolnej
- charakteryzuje połączenia kości
- charakteryzuje zmiany zachodzące w układzie kostnym wraz z wiekiem
- omawia znaczenie składników chemicznych w budowie kości
- opisuje rolę szpiku kostnego
- rozpoznaje mięśnie szkieletowe wskazane na ilustracji
- opisuje czynności mięśni wskazanych na schemacie
- rozpoznaje pod mikroskopem różne rodzaje tkanki mięśniowej
- wyjaśnia warunki prawidłowej pracy mięśni
- analizuje przyczyny urazów ścięgien
- rozpoznaje naturalne krzywizny kręgosłupa
- wyjaśnia przyczyny wad postawy
- omawia sposoby zapobiegania deformacjom szkieletu
- określa czynniki wpływające na prawidłowy rozwój muskulatury ciała
- omawia przyczyny chorób aparatu ruchu
- omawia przyczyny zmian zachodzących w układzie kostnym na skutek osteoporozy

- wskazuje różnice w budowie kości długiej i płaskiej
- porównuje kości o różnych kształtach
- omawia rolę chrząstek w budowie klatki piersiowej
- wykazuje związek budowy odcinków kręgosłupa z pełnioną przez nie funkcją
- wykazuje związek budowy z funkcją kończyny dolnej
- wykazuje związek budowy obręczy miednicznej z pełnioną przez nią funkcją
- wyjaśnia związek budowy stawu z zakresem ruchu kończyny
- wykonuje przygotowane doświadczenie wykazujące skład budowy kości, planuje doświadczenie wykazujące skład chemiczny kości
- wykazuje związek budowy z funkcją tkanki mięśniowej
- uzasadnia konieczność regularnych ćwiczeń gimnastycznych
- wyszukuje informacje dotyczące zapobiegania płaskostopiu
- wyjaśnia konieczność rehabilitacji po urazach
- planuje i demonstruje udzielanie pierwszej pomocy w przypadku urazów kończyn

III. Układ pokarmowy

- wymienia podstawowe składniki pokarmowe
- wymienia produkty spożywcze zawierające białko
- podaje źródła węglowodanów
- wylicza pokarmy zawierające tłuszcze
- omawia rolę trzech witamin rozpuszczalnych w wodzie i dwóch rozpuszczalnych w tłuszczach
- podaje rolę dwóch makroelementów
- wymienia po trzy makroelementy i mikroelementy
- wyjaśnia, na czym polega trawienie
- wymienia rodzaje zębów u człowieka
- podaje funkcje wątroby i trzustki
- podaje nazwy procesów zachodzących w poszczególnych odcinkach przewodu pokarmowego
- wymienia czynniki, od których zależy rodzaj diety
- określa zasady zdrowego żywienia
- wymienia choroby układu pokarmowego

- klasyfikuje składniki odżywcze na budulcowe i energetyczne
- określa aminokwasy jako cząsteczki budulcowe białek
- rozróżnia witaminy rozpuszczalne w wodzie i w tłuszczach
- rola wody w organizmie
- opisuje rolę poszczególnych rodzajów zębów
- wskazuje odcinki przewodu pokarmowego na planszy lub modelu
- rozpoznaje wątrobę i trzustkę na schemacie
- lokalizuje wątrobę i trzustkę na własnym ciele
- wskazuje grupy pokarmów na piramidzie żywieniowej
- przewiduje skutki złego odżywiania się
- wyjaśnia, dlaczego należy stosować dietę zróżnicowaną i dostosowaną do potrzeb organizmu (wiek, stan zdrowia, tryb życia, aktywność fizyczna, pora roku itp.)
- określa przyczyny chorób układu pokarmowego
- omawia zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku zakrztuszenia

- omawia rolę składników pokarmowych w organizmie
- określa znaczenie błonnika w prawidłowym funkcjonowaniu układu pokarmowego
- uzasadnia konieczność systematycznego spożywania owoców i warzyw
- porównuje pokarmy pełnowartościowe i niepełnowartościowe
- charakteryzuje rolę tłuszczów w organizmie
- wymienia najważniejsze pierwiastki budujące ciało organizmów
- charakteryzuje rodzaje witamin
- przedstawia rolę i skutki niedoboru witamin A, C, B6, B12, kwasu foliowego, D
- przedstawia rolę i skutki niedoboru składników mineralnych (Mg, Fe, Ca)
- omawia znaczenie makroelementów i mikroelementów w organizmie człowieka
- charakteryzuje zęby człowieka
- omawia funkcje poszczególnych odcinków przewodu pokarmowego
- lokalizuje odcinki przewodu pokarmowego, wskazując odpowiednie miejsca na powierzchni ciała
- objaśnia pojęcie „wartość energetyczna pokarmu”
- wykazuje zależność między dietą a czynnikami, które ją warunkują
- charakteryzuje choroby układu pokarmowego

- wyjaśnia związek między spożyciem produktów białkowych a wzrostem ciała
- porównuje wartość energetyczną węglowodanów i tłuszczów
- wyjaśnia skutki nadmiernego spożywania tłuszczów
- wykazuje kluczową rolę węgla dla istnienia życia
- identyfikuje podstawowe składniki pokarmowe z podstawowymi grupami związków chemicznych występujących w organizmach
- analizuje skutki niedoboru witamin, makroelementów i mikroelementów
- omawia rolę aminokwasów egzogennych w organizmie
- omawia znaczenie procesu trawienia
- omawia rolę poszczególnych odcinków przewodu pokarmowego
- opisuje procesy trawienia we wszystkich odcinkach przewodu pokarmowego
- wykazuje zależność między higieną odżywiania się a profilaktyką chorób układu pokarmowego
- przygotowuje wystąpienie na temat chorób związanych z zaburzeniami w łąknienu i przemianie materii
- demonstruje i komentuje udzielanie pierwszej pomocy w przypadku zakrztuszenia

<p style="text-align: center;">IV. Układ krążenia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy elementów morfotycznych krwi • wymienia grupy krwi • wylicza składniki biorące udział w krzepnięciu krwi • wymienia narządy, w których przemieszcza się krew • omawia na ilustracji mały i duży obieg krwi • wskazuje na sobie położenie serca • wymienia elementy budowy serca • wymienia choroby układu krwionośnego • omawia pierwszą pomoc w wypadku krwawień i krwotoków • wymienia cechy układu limfatycznego • wymienia narządy układu limfatycznego • wymienia elementy układu odpornościowego • definiuje szczepionkę i surowicę jako czynniki odpowiadające za odporność nabytą 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcje krwi • wskazuje uniwersalnego dawcę i biorcę • przedstawia społeczne znaczenie krwiodawstwa • omawia funkcje wybranego naczynia krwionośnego • porównuje budowę i funkcje żył, tętnic i naczyń włosowatych • opisuje funkcje zastawek żylnych • rozpoznaje elementy budowy serca i naczynia krwionośnego na schemacie (ilustracji z podręcznika) • wyjaśnia, czym jest puls • odczytuje wyniki badania laboratoryjnego • wymienia czynniki wpływające korzystnie na funkcjonowanie układu krwionośnego • przedstawia znaczenie aktywności fizycznej i prawidłowej diety dla właściwego funkcjonowania układu krążenia • opisuje budowę układu limfatycznego • omawia rolę węzłów chłonnych • wyróżnia odporność swoistą i nieswoistą, czynną i bierną, naturalną i sztuczną • wyjaśnia, że AIDS jest chorobą wywołaną przez HIV • wyjaśnia, na czym polega transplantacja narządów • podaje przykłady narządów, które można przeszczepiać 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie krwi • charakteryzuje elementy morfotyczne krwi • omawia rolę hemoglobiny • porównuje krwiobieg mały i duży • charakteryzuje cel krwi płynącej w małym i dużym krwiobiegu • opisuje mechanizm pracy serca • omawia fazy pracy serca • mierzy koledze puls • podaje prawidłowe ciśnienie krwi u zdrowego człowieka • analizuje przyczyny chorób układu krwionośnego • charakteryzuje objawy krwotoku żylnego i tętniczego • opisuje rolę układu limfatycznego • omawia rolę śledziony, grasicy i migdałków • omawia rolę elementów układu odpornościowego • charakteryzuje rodzaje odporności • wyjaśnia sposób działania HIV 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady transfuzji krwi • wyjaśnia mechanizm krzepnięcia krwi • rozpoznaje elementy morfotyczne krwi na podstawie obserwacji mikroskopowej • rozpoznaje poszczególne naczynia krwionośne na ilustracji • wykazuje związek budowy naczyń krwionośnych z pełnionymi przez nie funkcjami • wykazuje rolę zastawek w funkcjonowaniu serca • porównuje wartości ciśnienia skurczowego i rozkurczowego • <u>przygotowuje portfolio na temat chorób układu krwionośnego</u> • demonstruje pierwszą pomoc w przypadku krwotoków • <u>przygotowuje wywiad z pracownikiem służby zdrowia na temat chorób układu krwionośnego</u> • porównuje układ limfatyczny i krwionośny • wyjaśnia mechanizm działania odporności swoistej • opisuje rodzaje leukocytów • odróżnia działanie szczepionki od surowicy • przedstawia znaczenie przeszczepów oraz zgody na transplantację narządów po śmierci
<p style="text-align: center;">V. Układ oddechowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia odcinki układu oddechowego • definiuje płuca jako miejsce wymiany gazowej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcje elementów układu oddechowego • opisuje rolę nagłośni 	<ul style="list-style-type: none"> • wyróżnia drogi oddechowe i narządy wymiany gazowej • wykazuje związek budowy elementów układu oddechowego z pełnionymi funkcjami 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia głośnię i nagłośnię • <u>demonstruje mechanizm modulacji głosu</u>

	<ul style="list-style-type: none"> wymienia narządy biorące udział w procesie wentylacji demonstruje na sobie mechanizm wdechu i wydechu definiuje mitochondrium jako miejsce oddychania wewnątrzkomórkowego wskazuje ATP jako nośnik energii definiuje kichanie i kaszel jako reakcje obronne organizmu wymienia kilka chorób układu oddechowego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice w ruchach klatki piersiowej i przepony podczas wdechu i wydechu przedstawia rolę krwi w transporcie gazów oddechowych oblicza ilość wdechów i wydechów przed i po wysiłku zapisuje słownie równanie reakcji chemicznej ilustrujące utlenianie glukozy omawia zawartość gazów w powietrzu wdychanym i wydychanym wskazuje źródła infekcji górnych i dolnych dróg układu oddechowego określa sposoby zapobiegania chorobom układu oddechowego opisuje przyczyny astmy omawia zasady postępowania w przypadku utraty oddechu 	<ul style="list-style-type: none"> wyróżnia mechanizm wentylacji i oddychania komórkowego wyjaśnia zależność między ilością oddechów a wysiłkiem opisuje dyfuzję O₂ i CO₂ zachodzącą w pęcherzykach płucnych określa znaczenie oddychania wewnątrzkomórkowego zapisuje utlenianie glukozy równaniem reakcji chemicznej omawia rolę ATP w procesie utleniania biologicznego podaje objawy wybranych chorób układu oddechowego wyjaśnia związek między wdychaniem powietrza przez nos a profilaktyką chorób układu oddechowego 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje wyniki doświadczenia na wykrywanie CO₂ w powietrzu wydychanym analizuje proces wymiany gazowej w płucach i tkankach <u>opisuje zależność między ilością mitochondriów a zapotrzebowaniem narządów na energię</u> przedstawia graficznie zawartość gazów w powietrzu wdychanym i wydychanym wykazuje zależność między skażeniem środowiska a zachorowalnością na astmę <u>demonstruje zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku zatrzymania oddechu</u>
VI. Układ wydalniczy	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady substancji, które są wydalane przez organizm człowieka wskazuje miejsce powstawania moczu pierwotnego na modelu lub ilustracji wymienia choroby układu wydalniczego określa dzienne zapotrzebowanie organizmu człowieka na wodę 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia „wydalanie” i „defekacja” wymienia drogi wydalania zbędnych produktów przemiany materii uzasadnia konieczność regularnego opróżniania pęcherza moczowego omawia na ilustracji przebieg dializy 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje wydalanie i defekację omawia na podstawie ilustracji proces powstawania moczu omawia przyczyny chorób układu wydalniczego 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na modelu lub materiale świeżym warstwy budujące nerkę omawia rolę układu wydalniczego w utrzymaniu homeostazy organizmu uzasadnia konieczność picia dużych ilości wody podczas leczenia schorzeń nerek ocenia rolę dializy w ratowaniu życia

<p style="text-align: center;">VII. Regulacja nerwowo-hormonalna</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia gruczoły dokrewne i wydzielane przez nie hormony • wskazuje na ilustracji położenie najważniejszych gruczołów dokrewnych • wymienia skutki nadmiaru i niedoboru hormonu wzrostu • wymienia funkcje układu nerwowego • wymienia elementy budowy ośrodkowego układu nerwowego i obwodowego układu nerwowego • rozpoznaje na ilustracji ośrodkowy i obwodowy układ nerwowy • wskazuje na ilustracji najważniejsze elementy mózgowia • wymienia mózgowie i rdzeń kręgowy jako narządy ośrodkowego układu nerwowego • wymienia rodzaje nerwów obwodowych • podaje po trzy przykłady odruchów warunkowych i bezwarunkowych • wymienia czynniki powodujące stres • podaje przykłady trzech chorób spowodowanych stresem 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje gruczoły na wydzielania zewnętrznego i wewnętrznego • wyjaśnia pojęcie „gruczoł dokrewny” • wyjaśnia, czym są hormony • wyjaśnia pojęcie „równowaga hormonalna” • podaje przyczyny cukrzycy • opisuje elementy budowy komórki nerwowej • wskazuje przebieg bodźca nerwowego na ilustracji neuronu • wyróżnia somatyczny i autonomiczny układ nerwowy • określa mózgowie jako jednostkę nadrzędną w stosunku do pozostałych części układu nerwowego • wskazuje elementy budowy rdzenia kręgowego na ilustracji • wyróżnia włókna czuciowe i ruchowe • opisuje na ilustracji drogę impulsu nerwowego w łuku odruchowym • odróżnia odruchy warunkowe i bezwarunkowe • wymienia sposoby radzenia sobie ze stresem • wymienia przykłady chorób układu nerwowego • przyporządkowuje chorobom układu nerwowego charakterystyczne objawy 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cechy hormonów • przyporządkowuje nazwy gruczołów do wytwarzanych przez nie hormonów • omawia antagonistyczne działanie hormonów insuliny i glukagonu • interpretuje skutki nadmiaru i niedoboru hormonów • opisuje funkcje układu nerwowego • porównuje działanie układu nerwowego i hormonalnego • wykazuje związek budowy komórki nerwowej z pełnią funkcją • omawia działanie ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego • opisuje budowę rdzenia kręgowego • objaśnia na ilustracji budowę mózgowia • wyjaśnia różnice między odruchem warunkowym a bezwarunkowym • charakteryzuje odruchy warunkowe i bezwarunkowe • przedstawia graficznie drogę impulsu nerwowego w łuku odruchowym • wyjaśnia dodatni i ujemny wpływ stresu na funkcjonowanie organizmu • opisuje przyczyny nerwicy • rozpoznaje cechy depresji 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia biologiczną rolę: hormonu wzrostu, tyroksyny, insuliny, adrenaliny, testosteronu, estrogenów • omawia znaczenie swoistego działania hormonów • uzasadnia związek niedoboru insuliny z cukrzycą • tłumaczy rolę regulacji nerwowo-hormonalnej w utrzymaniu homeostazy • wyjaśnia sposób działania synapsy • charakteryzuje funkcje somatycznego i autonomicznego układu nerwowego • porównuje funkcje współczulnej i przywspółczulnej części autonomicznego układu nerwowego • <u>uzasadnia nadrzędną funkcję mózgowia w stosunku do pozostałych części układu nerwowego</u> • dowodzi znaczenia odruchów w życiu człowieka • przedstawia rolę odruchów warunkowych w uczeniu się • analizuje przyczyny chorób układu nerwowego • analizuje związek pomiędzy prawidłowym wysypianiem się a funkcjonowaniem organizmu. W szczególności omawia wpływ snu na procesy uczenia się i zapamiętywania oraz na odporność organizmu
---	--	---	--	--

<p style="text-align: center;">VIII. Narządy zmysłów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie zmysłów w życiu człowieka • rozróżnia w narządzie wzroku aparat ochronny i gałkę oczną • wymienia elementy stanowiące aparat ochronny oka • rozpoznaje na ilustracji elementy budowy oka • omawia funkcje elementów budowy oka • rozpoznaje na ilustracji elementy budowy ucha • wymienia funkcje poszczególnych odcinków ucha • wymienia wady wzroku • omawia przyczyny powstawania wad wzroku • omawia zasady higieny oczu • wymienia choroby oczu i uszu • przedstawia rolę zmysłu smaku, powonienia i dotyku • wskazuje rozmieszczenie receptorów dotyku, smaku i powonienia • wymienia podstawowe smaki • wylicza bodźce odbierane przez skórę 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje funkcje elementów aparatu ochronnego oka • wyjaśnia pojęcie „akomodacja” • omawia znaczenie adaptacji oka • wyróżnia ucho zewnętrzne, środkowe i wewnętrzne • wskazuje położenie narządu równowagi • rozpoznaje krótkowzroczność i dalekowzroczność na ilustracji • definiuje hałas jako czynnik powodujący głuchotę • opisuje kubki smakowe jako właściwy narząd smaku 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcje aparatu ochronnego i gałki ocznej • wykazuje związek budowy elementów oka z pełnionymi przez nie funkcjami • opisuje drogę światła w oku • wskazuje lokalizację receptorów wzroku • ilustruje za pomocą prostego rysunku drogę światła w oku • charakteryzuje funkcje poszczególnych elementów ucha • omawia funkcje ucha zewnętrznego, środkowego i wewnętrznego • charakteryzuje wady wzroku • wyjaśnia, na czym polega daltonizm i astygmatyzm • charakteryzuje choroby oczu • omawia sposób korygowania wad wzroku • wskazuje miejsce położenia kubków smakowych 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia powstawanie obrazu na siatkówce • <u>planuje doświadczenie wykazujące reakcje tęczówki na różne natężenie światła</u> • wyjaśnia mechanizm odbierania i rozpoznawania dźwięków • wskazuje lokalizację receptorów słuchu i równowagi • wyjaśnia zasadę działania narządu równowagi • rozróżnia rodzaje soczewek korygujących wady wzroku • analizuje, w jaki sposób nadmierny hałas może spowodować uszkodzenie słuchu • uzasadnia, że skóra jest narządem dotyku • analizuje znaczenie wolnych zakończeń nerwowych w skórze
<p style="text-align: center;">IX. Rozmnażanie i rozwój człowieka</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia męskie narządy rozrodcze i ich funkcje • wymienia męskie cechy płciowe • wskazuje na ilustracji narządy męskiego układu rozrodczego • wymienia wewnętrzne narządy rozrodcze • wskazuje na ilustracji wewnętrzne narządy żeńskiego układu rozrodczego • wylicza zewnętrzne żeńskie narządy płciowe 	<ul style="list-style-type: none"> • rysuje schematycznie i opisuje plemnika • omawia proces powstawania nasienia • określa funkcję testosteronu • opisuje funkcje żeńskiego układu rozrodczego 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje męskie pierwszo-, drugo- i trzeciorzędowe cechy płciowe • charakteryzuje żeńskie pierwszo-, drugo- i trzeciorzędowe cechy płciowe • opisuje funkcje wewnętrznych narządów rozrodczych 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że główka plemnika jest właściwą gametą męską • wykazuje zależność między produkcją hormonów płciowych a zmianami zachodzącymi w ciele mężczyzny • tworzy w dowolnej formie prezentację na temat dojrzewania • wykazuje związek budowy komórki jajowej z pełnioną przez nią funkcją

	<ul style="list-style-type: none"> wymienia żeńskie hormony płciowe wymienia kolejne fazy cyklu miesięczkowego wymienia choroby układu rozrodczego wymienia naturalne i sztuczne metody planowania rodziny wymienia nazwy błon płodowych podaje, jak długo trwa rozwój płodowy wymienia zmiany zachodzące w organizmie kobiety podczas ciąży wylicza etapy życia człowieka wymienia rodzaje dojrzałości wymienia różnice w tempie dojrzewania dziewcząt i chłopców 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w cyklu miesięczkowym dni płodne i niepłodne definiuje jajnik jako miejsce powstawania komórki jajowej wskazuje kontakty płciowe jako potencjalne źródło zakażenia układu rozrodczego przyporządkowuje chorobom źródła zakażenia wyjaśnia różnicę między nosicielstwem HIV a chorobą AIDS wymienia drogi zakażenia wirusami HIV, HBV i HCV oraz HPV oraz omawia zasady profilaktyki chorób wywoływanych przez te wirusy przedstawia podstawowe zasady profilaktyki chorób przenoszonych drogą płciową porządkuje etapy rozwoju zarodka od zapłodnienia do zagnieżdżenia wyjaśnia pojęcie „zapłodnienie” omawia zasady higieny zalecane dla kobiet ciężarnych podaje czas trwania ciąży omawia wpływ różnych czynników na prawidłowy rozwój zarodka i płodu określa zmiany rozwojowe u swoich rówieśników opisuje objawy starzenia się organizmu 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje ilustracje przebiegu cyklu miesięczkowego wyjaśnia konieczność regularnych wizyt u ginekologa przyporządkowuje chorobom ich charakterystyczne objawy porównuje naturalne i sztuczne metody planowania rodziny charakteryzuje funkcje błon płodowych charakteryzuje okres rozwoju płodowego wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w organizmie kobiety podczas ciąży charakteryzuje etapy porodu charakteryzuje wskazane okresy rozwojowe przedstawia cechy i przebieg fizycznego, psychicznego i społecznego dojrzewania człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany hormonalne i zmiany w macicy zachodzące w trakcie cyklu miesięczkowym analizuje rolę ciała żółtego wymienia zachowania mogące prowadzić do zakażenia HIV <u>ocenia naturalne i sztuczne metody antykoncepcji</u> przewiduje indywidualne i społeczne skutki zakażenia wirusami HIV, HBV i HCV oraz HPV analizuje funkcje łożyska uzasadnia konieczność przestrzegania zasad higieny przez kobiety w ciąży omawia mechanizm powstawania ciąży pojedynczej i mnogiej analizuje różnice między przekwitaniem a starością przyporządkowuje okresom rozwojowym zmiany zachodzące w organizmie
X. Zdrowie a cywilizacja	<ul style="list-style-type: none"> omawia wpływ trybu życia na stan zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne podaje przykłady wpływu środowiska na życie i zdrowie ludzi przedstawia znaczenie aktywności fizycznej dla prawidłowego funkcjonowania organizmu 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje czynniki wpływające na zdrowie przedstawia znaczenie pojęć „zdrowie” i „choroba” rozdziela zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje wpływ środowiska życia na zdrowie

	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady trzech chorób zakaźnych i czynniki, które je wywołują • wymienia choroby cywilizacyjne • wymienia najczęstsze przyczyny nowotworów • podaje przykłady używek • przedstawia negatywny wpływ na zdrowie człowieka niektórych substancji psychoaktywnych oraz nadużywania kofeiny i niektórych leków (zwłaszcza oddziałujących na psychikę) 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia podstawowe zasady profilaktyki chorób nowotworowych • klasyfikuje podaną chorobę do grupy chorób cywilizacyjnych lub zakaźnych • omawia znaczenie szczepień ochronnych • wskazuje alergie jako skutek zanieczyszczenia środowiska • wskazuje metody zapobiegania chorobom cywilizacyjnym • opisuje MONAR jako miejsce, gdzie można uzyskać pomoc w leczeniu uzależnień 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze choroby człowieka wywołwane przez wirusy, bakterie, protisty i pasożyty zwierzęce oraz przedstawia zasady profilaktyki tych chorób • podaje kryterium podziału na choroby zakaźne i cywilizacyjne • podaje przykłady szczepień obowiązkowych i nieobowiązkowych • wyjaśnia przyczyny powstawania chorób społecznych • opisuje wpływ palenia tytoniu na zdrowie • omawia skutki działania alkoholu na funkcjonowanie organizmu • wyjaśnia mechanizm powstawania uzależnień • wyjaśnia znaczenie profilaktyki uzależnień • wyjaśnia, jak uniknąć uzależnień 	<ul style="list-style-type: none"> • oblicza własne BMI • dowodzi, że stres jest przyczyną chorób cywilizacyjnych • uzasadnia, że nerwice są chorobami cywilizacyjnymi • uzasadnia konieczność okresowego wykonywania podstawowych badań kontrolnych • wyjaśnia, dlaczego nie należy bez wyraźnej potrzeby przyjmować leków ogólnodostępnych oraz dlaczego antybiotyki i inne leki należy stosować zgodnie z zaleceniami lekarza • wykazuje zależność między przyjmowaniem używek a powstawaniem nałogu • wykonuje w dowolnej formie prezentację na temat profilaktyki uzależnień
--	---	---	--	--

Uwagi dotyczące oceniania na każdym poziomie wymagań:

- aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować zasób wiedzy i umiejętności z poprzedniego poziomu.